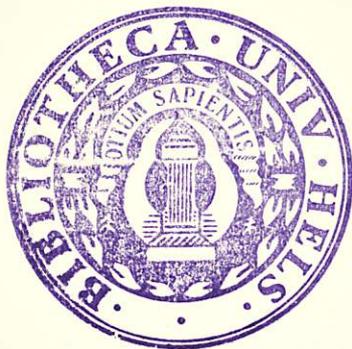

J. G. GEZELIUS. ANDREAS ARVIDI. DISS. DORPAT 1648

HYK

DISPUTATIO ETHICA

De

FORTITUDINE,

Quam

Rectore Magnifico

*Admodum Reverendo, Nobiliss. Clarissimo & Excel-
lentissimo Viro,*

DN. ANDREA VIRGINIO, Hæredit. in
Schwestien & Slobitz/ SS. Theol. D. & Professore Primario,
ejusdemq; Facult. p. t. Decano spectabili & Proto-
Synedrij Adfessore,

*Consentiente & Approbante Amplissimâ Facultate Philosophicâ in Regiâ
Acad. GVSTAVIANâ, quæ Dorpati ad Embeccam est,*

Sub Præsidio

Reverendi, Clarissimi & Excellentissimi Viri,

DN. M. JOHANNIS GEORGII GEZELII,
Græcæ & Orientalium Linguarum Professoris Publ. Facult. Phil.
p. t. Decani spectabilis & Proto-Synedrij in Livoniâ Adfessoris,
Fautoris & Promotoris sui ex iurij.

*Pro summo in Philosophiâ gradu consequendo, publicæ Doctiorum Censuræ
ad diem 27. Octob. horis ante- & pomeridianis,
in Auditorio Magno, submitte*

ANDREAS ARVIDI STREGNENSIS.

Dorpati Livonorum,

Imprimebat JOHANNES VOGELIUS, Acad. Typogr.

Anno M DC XLVIII.

Admodum Reverendo, Nobilissimo, & Excellentissimo
Viro ac Domino:

DN. JOHANNI MATTHIÆ, Hæred. in
N. N. SS. Th. Doctore eximio, Inclytæ Diæceseos Stregnenſis
Epiſcopo longè meritiffimo, Collegijq; ibidem Regij Epho-
ro eminentiffimo, Mecœnari, & Studiorum ſuorum
Patrono unicè Obſervando:

Nec non

Viro Clariffimo & Excellentiffimo:

DN. M. JOHANNI ERICI STREGNENSI,
Phyſices & Super. Mathematicum in Acad. Dorpat. Profefſori
Ordinario; Fautori & Mecœnati ſuo magno:

juxta &

Ampliſſimo, Prudentiſſimo & Spectatiſſimo
V I R O:

DN. ARVIDO Andersſon / Conſuli Regio
Civitatis Stregnenſis; Patri ſuo, filiali amore ſemper
proſequendo:

Diſputationem hanc inauguralem,
in ſignum ſubjectionis, Reverenter
inſcribit

Andr. Arvidi Stregn.

Proœmium.

Rhilosophi Hominem virtuosum haud inconcinnè Lapidem τετραγωνισμῶν comparare assolent: Ut enim is in quodcumque ceciderit latus, firmus jacet ac stabilis; sic & virtuosus in quibuscunque negotiis sibi obviis, non nisi ea agit, quorum beneficio secundum virtutem stabilis ac firmus prædicari, & ab omni vitio alienus salvari possit. Sunt vero quatuor potissimum virtutes, quæ quadratam & undique stabilem hanc figuram Animæ Hominis quasi inducunt, *Prudentia* scilicet, *Temperantia*, *Fortitudo* & *Iustitia*. *Prima* Animam tenet in Veritate, ne per ignorantiam vel errorem ab eâ recedat: *Altera* tenet eam in necessitate, ne per superfluitatem vel diminutionem ab eâ digrediat. *Tertis* in quâdam æqualitate Animam continet, ne adversitate deiciatur: *Quarta* in utilitate Proximi eandem continet, ne ei noceat, sed utilitati ejus intendat. Quæ omnes Virtutes quamvis dignæ essent, ut Disputationi huic inaugurali objectum quoddam præberent, interim quia unus diei spatium omnes difficultates eas, quæ circa has Virtutes moveri solent, enodare minimè patitur, tertiam harum, *Fortitudinem* nimirum, pro objecto hujus Disputationis arripio, Ordinemq; Dissertationis hunc constituo, ut primo loco *Definitio* Fortitudinis, tum *Causa* ejus, sic *Divisio* & ultimò ejusdem *opposita* enodentur.

*In Deus Astripotens conatum sperare fausto
Dirige, sic laudis serviet ille tunc.*

Definitionem Fortitudinis aggressurus, primò omnium *Nominalem* explanandam sumo, quæ vocis *Etymologiam*, *Homonymiam* & *Synonymiam* suggerit.

II.

Ad *Etymologiam* vocis quod spectat; deducitur Fortitudo *Latinè* à *ferendo*, propterea, quod fortis ardua ac difficilia *ferre ac sustinere* sit potis: *Græcè* verò Vox hæc *ἀνδρεία*, id est, à *Viro* descendit, non quod Fortitudo, ut quorundam fert opinio, *Viro* sit propria, ideoquè in *Fœminas* haud cadere possit; sed quod unica hæc omnium *Virtutum* *Viro* maximè digna sit.

III.

Circa *Homonymiam*, tenendum est *Vocabulum* Fortitudinis accipi hoc loco non 1. Quatenus ad omnes virtutes signandas extenditur; nec 2. ut notat quemvis *Periculorum* contemptum: Sic enim ipsi Fortitudinis extremorum alteri, *Audaciæ* nimirum, competit: neque 3. ut signat corporis & virium naturalium vigorem; neque 4. ut Fortitudinis *Apparentis* quinque generibus, *Civili* scilicet, *Militari*, *Iracundæ*, *Fiduciarie* & *insciæ* tribuitur: sed sumitur hic Fortitudo 5. Pro *Virtute Morali*, quatenus res magna in *periculorum* susceptione, cum rectâ ratione veri, decori, & *bonesti gratiâ*, geruntur.

IV.

Synonyma Fortitudinis *Græca*, sunt *Ἀνδρεία* & *Ἀνδρότης*.

V.

Nominalem Fortitudinis *Definitionem* brevibus sic exposui; *Realem* nunc adducere libet. Fortitudo est mediocritas circa metum & fiduciam occupata. Lib. 3. *Ethic. Nic. c. 6.*
id est,

id est, Fortitudo est Virtus moralis, circa metum & fiduciam in periculis & laboribus solius honestatis & publicæ utilitatis gratiâ adeundis & perferendis, mediocritatem servans.

VI.

Allatæ hujus Definitionis pars prima, *Genus* nimirum, exprimitur Complexo vocabulo, Incomplexo autē significatione & conceptu, & est *Virtus moralis*; rectè propterea ad Categorias confugio, genus hoc legitimum esse probaturus. Est verò Fortitudo *Accidens* primò, quia alij subjectivè inhæret: *Qualitas* est, quia subjectum suum quale denominat; Ergò sic aut *Habitus* erit, aut *Naturalis potentia*, aut *Affectus* sive *Passio*, quoniam tria hæc in animo sunt & reperiuntur.

VII.

Passio sive *Affectus* non esse Fortitudinem patet, ex tribus potissimum Rationibus. 1. Propter affectus neq; boni, neque mali denominamur, nec laudamur neque vituperamur: Propter Fortitudinem autem & boni dicimur, & laudamur. Hinc Fortitudo non erit affectus. 2. Affectus sunt sine electione & consilio: Fortitudo non nisi cum electione & consilio, etiam in periculis repentinis. E. Fortitudo non est Affectus. 3. Affectus actiones humanas perturbant atque impediunt; Fortitudo actionem humanam promovet ac perficit. E. Fortitudo non est Affectus.

VIII.

Nec est Fortitudo *Potentia Naturalis*: hæc enim nobis connascitur, Fortitudo verò non item, sed crebrâ exercitatione & assuefactione paratur. Relinquitur ergò quod sit *Habitus*, non quidem ipsius *Intellectus* aut *Voluntatis*,

sed *Appetitus sensitivus*, non tamen *Pravus* aliquis, quales sunt singula vitia; sed *Bonus*, atque sic *Virtus* est *Moralis*.

IX.

Pars altera allatæ Definitionis, *Differentia* scilicet, petitur 1. ab *Objecto* Fortitudinis *interno*, ut sunt *affectus in homine*, *Metus* videlicet & *Confidentia*. 2. à duobus Fortitudinis *actibus*, & simul etiam ab *objecto* ejusdem *externo*. Sunt verò actus Fortitudinis adire & sustinere; *Objectum* ejusdem *Externum* autem sunt *Fiduciaria* & *Terribilia*, seu quæ ejusdem propemodùm sunt valoris, labores & *Pericula*. 3. à *Fine*, qui est *honestas* & *publica utilitas*. Etenim vir fortis beneficio Fortitudinis metum & confidentiam sic moderatur, labores & pericula sic aggreditur & sustinet, ut indè *honestas* & *utilitas publica* refulgeat.

X.

Atque sic *Definitionem*, tam *Nominalem*, quàm *Realem* absolvi; succedunt nunc *Causæ* Fortitudinis explicandæ, quæ in quadruplici sunt discrimine: Utpote *Materia*, *Forma*, *Efficiens* & *Finis*.

XI.

Materiam Fortitudo non habet propriè dictam, hinc ejus loco sumitur *ὑποκείμενον* *Subiectum*, & *ἀντικείμενον* *Objectum*.

XII.

Subiectum, sive *Materia* in quâ, (secundum *Picc.*) est *Appetitus sensitivus*; qui est *Animæ sensitivæ facultas*, *svavia* prosequens, & *injucunda* fugiens.

XIII.

Materia circa quam, seu *Objectum*, est duplex: *Internum* & *Externum*.

XIV.

XIV.

Internum Fortitudinis objectum est 1. *Metus*, qui est dolor & perturbatio quædam, ex imaginatione alicujus mali futuri, sive corruptivi, sive aliàs molesti, orta. 2. *Confidentia*, quæ est fiducia, & ex imaginatione conceptâ spes salutarium, quæ propè sunt, formidolosis, aut omninò non, aut procul existentibus.

XV.

Externum Fortitudinis objectum, aliud est *Generale*, aliud *Speciale*: quorum illud vicissim, *Primum* est & *Secundarium*.

XVI.

Primum, sunt τὰ φοβερὰ *Formidabilia*, quæ metum incutiunt, non quidem ea, quæ sunt ἐπὶ ἀνθρώπων, id est, quæ supra hominis virtutem & constantiam posita sunt, quæq; Prudentiâ hominis declinari nequeunt, ceu sunt Fulmina, Fulgura, Terræ motus, Eluviones &c. Ea enim Fortis, ut homo metuit; sed quæ sunt κατὰ ἀνθρώπων, & quæ homo declinare ac vincere potest, suntq; hujus generis omnia mala, quæ in vitâ humanâ contingere solent.

XVII.

Secundarium Fortitudinis objectum sunt τὰ θάρραλα *Fiduciaria*, hoc est, ea, quæ nobis fiduciam in periculis adferre possunt, quæq; metum non adferunt, ut sunt Labores & molestiæ, Divitiæ, munitiones, arces, arma, militum copia, &c. Dicuntur autem *Fiduciaria*, objectum *Secundarium* Fortitudinis, quia hæc magis circa terribilia, quam circa fiduciaria versatur.

XVIII.

Speciale Fortitudinis objectum est vitæ periculum, seu potius mors ipsa: illa enim est rerum omnium maximè terribilis.

XIX.

XIX.

Forma Fortitudinis potissimum ex duobus ejus actibus conspicitur, qui sunt *Sustinere* & *Adire*.

XX.

Causam Efficientem Fortitudinis facio, aliam *Remotam*; quæ est ipsa Æterna Mens, quem Deum appellamus: Ut enim omne bonum desuper à Patre luminum; ita & Fortitudo, quæ bonorum haud minimum est; aliam, *Proximam* & *Immediatam*, quæ vel *Principalis* est, vel *Minus Principalis*.

XXI.

Principalis causa Efficiens Fortitudinis, est Actio humana, non quælibet tamen, sed honesta, proveniens ab intellectu vero & voluntate rectè se habente.

XXII.

Minus Principalis causa Efficiens Fortitudinis est *Intrinsicæ* vel *Extrinsicæ*. *Intrinsicæ* est, quæ in ipso reperitur homine, eidemq; connascitur, & est Impetus naturalis, quo quis ad Fortitudinem fertur.

XXIII.

Extrinsicæ est, quæ extra hominem est, & extrinsecus ei accidit, qualis est *Cura*, quæ vel *Propria* est, vel *Aliena*. Hæc est commoda educatio & Assuefactio: Illa est Præceptorum applicatio, usurpatio & Exercitatio seu secundum Fortitudinem instituta actio.

XXIV.

Finis Fortitudinis, alius est, *Vniuersalis* seu *Summus*, & est Gloria Dei: alius *Proprius* seu *Intermedius*, & est τὸ καλὸν honestum. Honestatis enim gratiâ ad eunda sunt nonnulla pericula.

XXV.

Hactenus *Definitionem* & *Causas* Fortitudinis recitavi: restat ut *Divisionem* ejus, vitiaq; eidem *oppolita* attingam.

XXVI.

XXVI.

Dividitur Fortitudo in Togatam & Bellicam.

XXVII.

Togata est, qua animus, pacis publicæ tempore, domi confirmatus, in proposito honesto, juxta vocationem suam ritè suscepto, vel depellit, vel placidè perfert injurias, nec vel propter ingratitude[m], vel odia, vel paupertatem & alia impedimenta, illud honestum propositum abjicit.

XXVIII.

Bellica est, quæ, quomodò & quandò pericula in bel-
lis vel prævisa, vel ex improvise orta, aut honestè decli-
nare, aut intrepidè suscipere debeamus, præscribit.

XXIX.

Vitia, que Fortitudini opponuntur, sunt, ἢ Ἐγούτης Audacia,
& *Δειλία Timiditas*, illa in excessu, hæc in defectu peccat.

XXX.

Audacia seu *Temeritas* est Vitium, quo quis pericula
quàm decet magis, sicq; contra præscriptum rectæ ratio-
nis, aggreditur.

XXXI.

Timiditas sive ignavia est vitium, quo quis in periculis
animum despondet, & ita expavescit, ut pericula, quæ re-
cta ratio subire jubet, aggredi non audeat.

Atque sic, paucis hinc, de Fortitudine, positis Thesi-
bus, acquiesco. Tu Deus Astripotens, accende facem
ingenij mei, ut veritate Doctrinæ semper luceat.

Auctaria.

1. *An Fortitudo sit molesta?* Dist.

2. *An homo facinorosus, qui intrepidè supplicium
adit, sit fortis?* Neg.

B

3. An

3. *An ἄτολμας sint fortes? Neg.*
4. *An ἀτολμασία sit licita? Neg.*
5. *An verè sint fortes, qui Diabolicis artibus stuporem membrum inducunt, ne vel vulnerari possint in bello, vel ullum ex ictu dolorem in corpore sentire? Neg.*
6. *An verè sint fortes, qui scientèr contra bonam Causam militant? N.*
7. *An vi & armis sese liceat defendere? Aff.*
8. *An cuivis, quovis tempore, ex quâvis occasione, vi sese defendere liceat? N.*

Præstantissimo & Humanissimo
Dn. Respondenti.

ANDREAS ARVIDI STRENGNENSIS:

Per Anag.

INARDENS VADAS TERRIS INGENS!

ET Sophiæ & sanctæ studio Pietatis INARDENS
His VADAS TERRIS INGENS! Tua Nomina
crescant.

Quod animitus app.

Laurentius Ludenius, Ph. & J. U. D.

Poët. Cor. Profess. Ord.

ANDREAS ARVIDI STREGNENSIS:

Per Anag. dup.

ARDVA SIS REGNIN' ARS? EN TENDIS;
NONN' ARTE AD SIDERA VERGIS? SIS.

S STREGNENSIS, nostri Decus immortale Lycæi,
Salve! Honor & virtus, Gloria teq̄ beat.

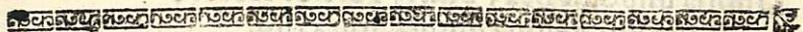
ARDVA SIS REGNIN' ars? EN nunc TENDIS ad astra?
Nominis & splendor fulget in orbe tui.

NONN' & Divinâ lætus jam AD SIDERA VERGIS
ARTE? imò? felix omine, fausta precor.

*Inunc, quò tua te mentis vocat ardua virtus,
Nobile iter virtus pandet ubique tibi.*

Amico suo dilectissimo ex animo sic
gratulari voluit

Andreas Fridzbergius,
W. Gothus.

ANDREAS ARVIDI:

Per Anagr.

DAS ARDUA INIRE.

DAS documenta viris, Valeat quid Gloria belli;
Fortibus & factis, quid Virtus præstet in armis.
Fortis, non pavidus; non Segnis mollia tractans;
Sed virtute potens erit, & formidinis expers.

ARDUA INIRÈ refers: sed præbent ARDUA Laurum.
Certandum est; nulli veniunt sine Marte triumphi,
Et palmam pretium Solus, qui currit, habebit.

ANDREA, Aonia pars non postrema catervæ;
Dùm Martis scripto sic DAS documenta polito;

Artishonore clues, probat Exitus aëta futurus.
Namq; brevi fiet, frondescent tempora Laurò.

*Quod ipsum ex animo gratulabundus
adiecit*

Petrus P. Byringius.

ANDREAS ARVIDI STREGNENSIS:

Per Anagr.

ARDUA RES! IN REGNIS DAT ENSIS.

IN REGNIS, ENSIS RES ARDUA ritè videtur:

DETur ut optatâ pace deindè frui.

IN REGNIS ENSEM Lex ARDUA & ipsa requirit:

Tollitur hinc nocuum, perstat & innocuum.

Omnia disponit Lex, Ensis, Fortior Heros:

Talia sint genio complacitura tuo.

A teneris Amico hæc dedit

Ericus Kolmodinus,

Sudermannus.

ev. Dis. Utk.

Gezelius

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 0721

KIRJANSITOMO
M. HENRIKSSON
|| HELSINKI ||

